

Buletin informativ anti-discriminare

Practici jurnalistice nediscriminatorii

Aveți în față prima ediție a unui buletin electronic anti-discriminare, editat de Asociația Presei Independente (API). „Editat” e un fel de a spune, pentru că API nu a făcut altceva decât să preia unele articole bune, publicate în diferite instituții de presă, care abordează, într-un fel sau altul, problema discriminării în societatea noastră. Din păcate, în Moldova zilelor de azi tot mai des ne ciocnim de situații când oamenii sunt discriminați pe criterii de etnie, religie, gen, orientare sexuală, vârstă ș.a. Iar mass-media nu întotdeauna își îndeplinește rolul de promotor al drepturilor omului, al toleranței și nediscriminării. Ceea ce vrem să facem prin acest buletin (și nu numai) este să prezentăm exemple și practici pozitive, când jurnaliștii au abordat subiecte sensibile în mod profesionist și deontologic, fără să perpetueze stereotipuri și viziuni învechite, pornind de la convingerea că toți oamenii sunt egali și doar faptele/acțiunile pe care le întreprindem ne deosebesc unul de altul.

Veți primi acest buletin în poșta electronică în fiecare lună. Sperăm să fie util în primul rând jurnaliștilor, dar și altor cititori. Vă îndemnăm să ne scrieți pe adresa api@api.md dacă vreți să ne sugerați și alte articole care ar merita să fie republicate în acest buletin al bunelor practici jurnalistice în domeniul nediscriminării.

Din sumar:

„CENTRUL COMUNITAR ȘCOLAR:

O oportunitate pentru copii reintegrați în familii și în școli obișnuite” 2

„Copilul care nu-și mai caută părinții” 3

„O mamă cu patru copii trăiește de azi pe mâine într-un grajd de vite” 5

Listele lungi de așteptare la medici..... 8

„Când ești bun, nu contează de ce etnie ești” 9

„Cu ochii triști, privind spre viitor” 11

Mamă la 16 ani 12

Свой дом защищает и... лечит..... 14

Optimizarea lasă profesorii pensionari fără serviciu 15

„CENTRUL COMUNITAR ȘCOLAR: O oportunitate pentru copii reintegrați în familii și în școli obișnuite”

(GAZETA DE SUD, 02.09.2011)

Centrul comunitar școlar face parte dintr-un proiect amplu, care se derulează în raionul Cimișlia de mai bine de un an. Implementat de AO „Copil, Comunitate, Familie” (CCF Moldova), cu sprijinul financiar al Misiunii elvețiene „Caritas”, acesta a prevăzut, la prima etapă, formarea unei echipe mobile. Din cadrul acesteia fac parte doi asistenți sociali, a căror misiune era de a se deplasa în localitățile raionului, a depista copiii aflați în situație de risc și a întreprinde toate acțiunile necesare pentru a le îmbunătăți condițiile de existență și a nu-i separa de familie.

LUMINIȚA NETEDU

În strânsă colaborare cu administrațiile publice locale, reprezentate de Consiliul raional Cimișlia raional și de secția Asistență socială și protecție a familiei, cu primăriile din teritoriu și Comisia raională pentru protecția copilului aflat în dificultate, cu managerii școlari, CCF Moldova a urmărit situația copiilor vizați pe segmentul dezinstituționalizării lor, plasării lor în case de tip familial, precum și incluziunea acestora din instituțiile de tip internat, case de copii în mediul școlar obișnuit.

„Centrul comunitar școlar, creat în Cimișlia, reprezintă

cea de-a doua etapă a proiectului. Acesta vine ca o completare a ciclului școlar. Este locul unde copiii pot veni să-și facă temele, să practice diverse activități, găsim și o ocupație pe plac și simțindu-se în largul lor”, susține Tatiana Moca, psiholog în cadrul AO „CCF Moldova” și coordonatoarea proiectului.

Centrul comunitar școlar presupune mai mult decât poate să le ofere copiilor orfani sau celor din familii defavorizate o instituție de tip internat. „CCF Moldova”, de comun acord cu administrația publică locală și cu serviciul de asistență socială, încearcă astfel să combată abandonul școlar, să-i ajute pe acești copiii să se adapteze mai ușor și să sprijine familiile care au primit în asistență parentală profesionistă sau în opțiune un asemenea copil, precizează Tatiana Moca.

Potrivit Larisei Borodin, directoare a Liceului teoretic „Ion Creangă”, este vorba de circa 15 copii, printre care și din instituții rezidențiale, copii orfani plasați în serviciul de Asistență parentală profesionistă (APP), aflați în tutelă sau adoptați, precum și dintre cei care fac parte din grupul de risc, din familii socialmente vulnerabile integrați în Liceul teoretic „Ion Creangă” din orașul Cimișlia. Grație programului „Incluziunea copiilor din școlile auxiliare în școlile obișnuite”, aceștia au devenit, odată cu începerea acestui an de studiu, beneficiari ai proiectului.

„Misiunea cadrelor didactice este de a face ca școa-

la să devină cu adevărat prietenoasă pentru toți copiii”, este de părere dna Borodin. „Până la finele anului, lista va fi modificată astfel încât un număr cât mai mare de copii să poată avea acces la clubul comunitar școlar deschis în instituția noastră, a declarat directoarea.

La evenimentul propriu-zis de inaugurare a centrului comunitar școlar au fost prezenți vicepreședinții raionului Cimișlia, Gheorghe Netedu și Sergiu Surugiu. Gheorghe Netedu a confirmat existența unui acord de colaborare a administrației locale cu CCF Moldova și a specificat că deschiderea acestei săli de clasă, „mai speciale”, pentru copiii defavorizați, reprezintă rodul unei bune colaborări și al unui parteneriat onorabil în folosul societății.

Menționând că proiectul implementat reprezintă o realizare frumoasă pentru orașul Cimișlia și pentru raion în general, vicepreședintele Sergiu Surugiu le-a dorit copișilor care vor veni la centrul comunitar școlar să se simtă bine în cadrul acestuia.

La rândul lor, Victoria Șalaru, specialist în protecția copilului aflat în dificultate, și Mihai Motroi, șeful secției Asistență socială și protecție a familiei din Cimi-

șlia, au menționat importanța evenimentului în viața copiilor dezavantajați din teritoriu. „Cu toate că în raionul Cimișlia sunt foarte mulți copii care au nevoie de un asemenea sprijin, mă bucur că cel puțin o parte din ei vor beneficia de acces la informare și comunicare liberă între ei”, și-a exprimat părerea Victoria Șalaru.

Mihai Motroi a mulțumit tuturor părților implicate în realizarea cu succes a proiectului, membrilor echipei mobile, Vera Dudco și Ghenadie Grosu, care urmează să-și continue activitatea pentru deschiderea unor asemenea săli de clasă și în alte localități ale raionului. ■

Proiectul privind deschiderea centrului comunitar școlar în Liceul teoretic „Ion Creangă” din Cimișlia este estimat la 45 mii de lei și a prevăzut procurarea mobilierului, a două calculatoare, a literaturii artistice și altor materiale necesare. Asemenea centre au mai fost înființate în cadrul programului inițiat de CCF Moldova, acum doi ani, în raioanele Cantemir, Leova, precum și în orașele Dondușeni și Edineț.

„Copilul care nu-și mai caută părinții”

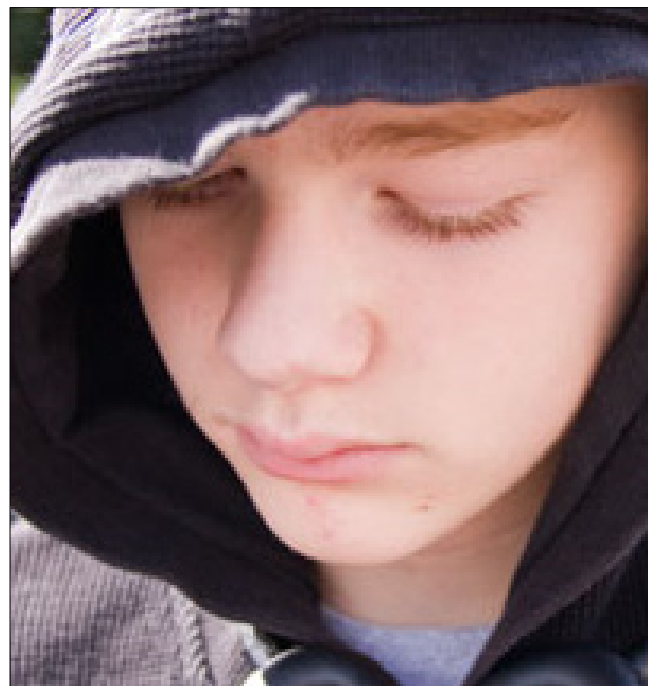
(GAZETA DE SUD, 02.09.2011)

Și mâinile îi însoțesc versurile cântecului cu gesturi care arată cum este căsuța, apoi, copăcelul, fântânița. Venele de la gât i se umflă pronunțându-i efortul pe care-l depune pentru a duce tactul până la capăt. Cântă cu ochii săi bulbucați, închiși strâns, savurând în imaginația-i plăcerea de a avea o casă în care ar locui alături de părinți. Nu a avut-o și nici nu o are. Casa lui este căminul școlii-internat din orașul Hâncești. Când termină cântecul, începe să aplaude febril înaintea ascultătorilor.

VASILE LOTCOVSCHI

„Mai știi vreun cântec, Petrică?” - întreabă elevii mai marișori, care stau lipcă în jurul lui.

„Mai știu”, răspunde și iar își pregătește mâinile pentru a-și însoți cântecul, închide ochii și cântă: „Am o casușă...”, stârnind hazul prin pronunțarea cepeleagă, mimica încordată și gesturile stângace și toate acestea efectuate cu o seriozitate ritualică și cu încrederea că știe multe cântece, deși îl repetă pe același de zeci de ori pe zi. Așa a continuat vreo doi-trei ani la rând, până când Petrică a început să mai prindă la minte, până când, treptat, a început să-și dea seama că sunt cam ridicole și modul de interpretare, și gesturile care completau ceea ce nu spuneau cuvintele cântecului, și chiar cântecul ca atare, pe care îl învățase la o casă de copii din Chișinău și de unde, în 1999, a fost transferat la școala-internat Hâncești.

Aidoma unei păsări rănite

Evită copiii care îl sâcâiau cu rugămintea de a mai cânta. Pe cei mai mici îi respingea cu vorbe mai tăioase prin gravitatea lor, iar de cei mai mari se ferea în grabă, împleticindu-și picioarele de sechelele paraliziei cerebrale infantile și propulsându-și avansarea cu mâinile fâlfâinde, ca o pasăre rănită.

În timpul vacanțelor, Petrică, fiind orfan, ori rămânea cu alți copii ca el, fără părinți, la școală, ori pleca pe la di-

feriți oameni care-și manifestau predispoziția și bunăvoința de a-l avea în cadrul familiei lor.

Astfel, pe lângă ceea ce cunoștea de la orele de clasă, Petrică a început să înțeleagă ce este o familie, ce înseamnă părinți, frați, surori, rude, încât pe la începutul clasei a VI-a vorbea numai despre casă, despre familie și-și manifesta tot mai insistent dorința de a afla câte ceva despre ai săi, despre cei care l-au adus pe lume. Aceștia l-au abandonat și au uitat de el. I-am spus de mai multe ori că e o dorință lipsită de temeii, deoarece în dosarul său se păstrează nota explicativă prin care mama sa, Maria, de origine găgăuză, renunță la copilul căruia i-a dat viață, motivând că a divorțat, mai bine zis, bărbatul a părăsit-o, și că mai are un copil de doi ani pe care trebuie să-l crească, și nu va avea nici o pretenție dacă acesta va fi înfiat de către cineva. Mamă-sa l-a abandonat și a uitat de el, iar fiul vroia să-și vadă, să-și cunoască părinții, nepretinzând nimic din partea lor.

Dorință devenită obsesie

Când dorința băiatului devenise o obsesie, am întocmit împreună câteva scrisori pe care le-am expediat conducerii raionului Basarabeasca, Direcției generale de învățământ, Comisariatului de poliție. Ni s-a răspuns că satul de baștină al copilului nu mai intră în componența raionului Basarabeasca, ci în cea a raionului Ciadâr-Lunga. Am repetat procedura, adresând scrisori aceluiași instituții din raionul Ciadâr-Lunga.

Între timp venise vacanța de vară a anului 2005 și copiii s-au risipit prin țară. Petrică a plecat în familia lui Iacob Pistică din satul Buțeni, raionul Hâncești, unde s-a simțit foarte bine și unde fusese de mai multe ori în alte vacanțe. „E ca acasă”, mi-a spus când l-am vizitat pe la mijlocul lunii iulie. Și când l-am vizitat, și când s-a întors la școală la întâi septembrie, m-a tot tachinat cu întrebările: n-a venit nici un răspuns? Da oare cum arată mama? Oare o să vrea să mă vadă și ei (părinții)?

Și tot așa până când, pe la mijlocul lunii septembrie, a venit la școală un bărbat care s-a interesat de Petrică. Mi-a spus că e fratele Mariei, mama băiatului, și, în drum de la Chișinău spre Ciadâr-Lunga, a intrat la școală să-și vadă nepotul despre care n-a știut nimic, nici că există (mama ascunsese nașterea lui). Când au fost invitați la primăria din sat împreună cu sora și li s-a citit, traducându-li-se scrisoarea de la Petrică, totul s-a aflat. Ion, acest moș venit la școală, l-a văzut pe copil și i-a promis că o va determina pe soră-sa să-și readucă fiul în familie. Și într-adevăr, în ajunul vacanței de toamnă, Maria a venit la școală, și-a cuprins cu emoție copilul care era cu un cap mai înalt decât ea, au conversat despre banalități, avându-mă ca traducător, și l-a luat în vacanță acasă.

Petrică era în culmea fericirii, însă...

Petrică a venit din vacanță în culmea fericirii: are mamă, are tată (între timp, mamă-sa se recăsătorise și mai avea un copil), are un frate mai mare și altul mai mic decât el, are casă și voie bună. Întâmplarea fericită i-a „molipsit” pe alți copii orfani, doritori să-și afle părinții „uituci”. Dar peste vreo lună vine la școală mama lui Petrică, îi aduce

ceva dulciuri și îmi spune că nu mai poate să-l ia pe băiat în familie, deoarece soțul ei și feciorul mai mare, adică fratele drept al lui Petrică, nu-l doresc. Și dacă ea va încerca să-l mai aducă în timpul vacanțelor școlare, ei vor pleca ambii în lume și nu se vor mai întoarce niciodată. Și ea, fiind în dilema mamă-soție, alege a doua variantă. Nici convorbirea cu directorul școlii-internat nu a schimbat decizia femeii, înclinată să-i aibă alături pe cel de-al doilea soț și pe fiul mai mare, de 20 de ani, și să renunțe la copilul năpăstuit pe care l-a născut pentru a fi crescut de străini.

Femeia a plecat sărutându-și fiul pe obraji, iar acesta a rămas cu iluzia unei vacanțe de Crăciun și nici nu bănuia că a pierdut tot ce îndrăgise. Povestea copiilor cu entuziasm și fără întreruperi cum e casa părinților săi, ce gospodărie au, cum a admirat albinele în stupii lor, câți verișori și verișoare are și încă nici nu i-a văzut pe toți, dar o să-i vadă la Anul Nou. Le istorisea colegilor cum o săptămână întreagă aproape că nu a conversat cu nimeni, în afară de o verișoară care cunoștea câte ceva din limba română, căci Petrică nu cunoștea nici rusa, nici găgăuza.

Când, după un timp, i-am spus că mamă-sa nu-l poate lua acasă în vacanța de iarnă, dar altădată poate va încerca să-l ia, s-a întristat, întrebând:

- Cum „altădată poate”?

Vreo două zile a umblat neobișnuit de tăcut și de întristat, apoi s-a împăcat cu gândul că a pierdut ceea ce n-a avut niciodată. Resemnarea l-a învăluit ca o ceață rece, dar liniștitoare.

Nu a mai pomenit despre mamă

De atunci nu a mai pomenit nici o singură dată despre mamă ori despre casă, de parcă acestea nici n-ar fi trecut vreodată prin viața sa. În vacanța de iarnă, apoi în cele de primăvară și de Paști, a fost luat iar de către unchiul Iacob de la Buțeni. Și de fiecare dată s-a mirat buțeneanul de cumințenia și de maturitatea bruscă, prematură a băiatului, de hărnicia cu care îl ajuta pe lângă casă. I-am răspuns că e și timpul, doar are deja 18 ani.

Da, are 18 ani, dar pare să aibă vreo patru decenii, mi-a zis omul atunci.

La 31 mai, a venit iar badea Iacob, l-a luat din nou, în baza unei cereri, pe Petrică și pe un alt copil „orfan”, coleg de clasă cu Petrică, și au plecat la Buțeni, unde s-au aflat până la 31 august. Au plecat, iar printre brazi de pe teritoriul școlii-internat mai suna lugubru și ironic:

„Am o căsuță mică – micuță, așa, așa...” ■

P.S. Implacabila perindare a anilor nu a adus schimbări spre bine în viața lui Petrea. Și dacă mama sa biologică l-a respins ca pe ceva netrebuincios, apoi de ce ar fi mai omenos cu el statul nostru? Nu s-a găsit încă pentru Petrică un loc într-un azil ori într-un internat. E purtat din loc în loc, dintr-o familie în alta, rămânând, sărmanul, în grija oamenilor cu bunătate la inimă. Și slavă Celui de Sus că mai sunt deocamdată astfel de Oameni!

foto: Liviu Dumitru

„O mamă cu patru copii trăiește de azi pe mâine într-un grajd de vite”

(TIMPUL, 09.09.2011)

În spatele vieții urbane, prinsă între dilemele politice, modă, dezbateri, există o lume care „a înghețat” în timp și înfruntă o realitate în care mamele trăiesc cu odraslele lor în grajduri pentru vite, copiii de 13 ani muncesc cot la cot cu adulții ca să ridice o căsuță, în timp ce meniul zilnic al unei familii, pe timp de vară, este o bucată de pâine cu „niște” roșii...

VICTORIA PUIU

Vorbim de familia Parapir sau, mai bine zis, de Aliona Parapir din satul Buda, raionul Călărași, care, părăsită de soț, a rămas cu cei patru copii ai lor pe drumuri, la propriu. Condițiile amintite mai sus reflectă în totalitate modul de viață al acestei familii...

În timp ce R. Moldova tinde să atingă rezultate reale pe drumul ei spre Europa, o altă parte a societății din Moldova nu poate beneficia nici de standarde minime pentru o viață obișnuită, precum acoperiș deasupra capului, mâncare, hăinuțe pentru copii și chiar apă potabilă.

Satul Buda, situat la doar 74 km de Chișinău și la 11 km de Călărași, ar putea reprezenta un „model” în acest sens, arătând vizitatorilor o altă parte a problemelor cu care se confruntă țărișoara noastră.

Întâmpinați de un grup de oameni la intrarea în localitate, am simțit scepticismul sătenilor față de oamenii străini care vin să îi viziteze, gând confirmat și de dialogul auzit întâmplător dintre două femei - Viorica și Elena: „Iar au venit de la Chișinău să ne aducă niște boarfe, să ne asculte problemele, iar după aceasta pleacă și uită de noi”.

foto: Liviu Dumitru

Un roi de probleme

„Localitatea Buda nu are mai mult de 1200 de oameni, o treime dintre ei fiind de etnie romă”, ne-a informat asistentul social Minodora Bălan. Știind că trebuie să fie vizitați de „cineva” de la Chișinău, la Casa de Cultură a comunei Buda, aproape 30 de locuitori de etnie romă – mame cu copii, bătrâni, iar bărbați mai puțini, pentru că sunt plecați „peste graniță” - s-au adunat în sală ca să-și împărtășească „of”-ul, cu speranța că poate-poate cineva îi va ajuta cu altceva decât cu promisiuni deșarte sau cu proiecte - un cuvânt mai nou pentru ei, de care le tot spune noul primar, Lilian Gotcă.

Despre ce proiecte este vorba? Din spusele sătenilor, la cea mai mică ploaie, care se abate peste localitate, fântânile nu mai pot fi folosite, pentru că se umplu cu nămol și, de asemenea, ulițele devin impracticabile. Primarul a intervenit și a anunțat, în cadrul întâlnirii noastre, că în sat a fost pus la punct un proiect de construcție a rețelei de apeduct, în coordonare cu Ministerul Mediului și, în rând, oamenii vor beneficia de apă potabilă.

Trecând cu ușurință peste proiectul primarului, oamenii au ținut să ne informeze despre alte probleme care „le macină sufletul”: n-au unde să muncească, nu au o grădiniță în sat unde să-și ducă copiii, iar elevii din gimnaziu sau liceu, după optimizarea școlilor, fac naveta în satele vecine - Pârjolteni și Horodiște.

Sunt niște regrete, chiar dacă directorul școlii din sat ne-a spus că elevii sunt asigurați cu transport gratuit. „De la începutul anului școlar, suntem asigurați cu autobuz, iar elevii sunt tot timpul sub supraveghere. Copiii vor fi hrăniți și vor avea parte de ore de meditație, cu doar șase lei pe zi”.

Problema însă este alta, susține directorul. „Copiii de etnie romă nu prea frecventează școala și, doar după vreo două săptămâni de școală, nu mai vin deloc la lecții”. De aceea a fost instituit programul de meditații, deoarece „noi știm foarte bine că, atunci când elevul se duce acasă, niciunul dintre părinți nu o să-și impună copilul să deschidă cartea sau să pună mâna pe stilou”, a afirmat directorul.

În pofida acestor explicații, comunitatea romă din satul Buda a ținut să ne declare, de fapt, că originea tuturor dificultăților din sat are legătură cu „clanul Alla Mircea și Alla Vasile”, care „fac regula în sat și le fac viața amară”.

Mai rău chiar, anume ei ne-au informat despre tragedia Alionei Parafir care, potrivit lor, a fost alungată din casa cumpărată de la Alla și acum stă cu cei patru copii ai săi într-un grajd de vite al unei familii, la marginea satului.

Construiesc o colibă, ca să nu stea în grajdul vecinilor

Ajunși la locul unde stă Aliona Parafir cu copiii, prima imagine surprinsă a fost băiatul mai mare, în vârstă de 13 ani, Radu, care căra piloni și stoguri de paie pentru construcția casei lor. După aceea, am intrat în spațiul „amenajat”, unde altădată fusese sălașul animalelor și mare ne-a fost uimirea să vedem un pat încropit din niște lemne lângă un aragaz și o butelie de gaz, la nici un metru distanță, ochiurile geamului fiind acoperite cu pături. Ne-au zâmbit trist trei fete mai mici, care stăteau cumiști pe pat. Cea mai mică urmează să împlinească un an. Ea a stat șase luni cu piciorușele în ghips, după niște complicații apărute la naștere, iar acum Aliona este fericită că a trecut peste aceste probleme de sănătate: „Copiii să fie sănătoși, că celelalte le vom rezolva”, a mărturisit ea.

Întrebată unde este tatăl copiilor, Aliona a spus că a plecat acum un an în Italia și nu a mai dat niciun semn... „M-a sunat deunăzi și, aflând că construiesc casa asta cu copiii, mi-a spus: „Doamne ajută!”. Acesta a fost tot ajutorul lui. Dacă el nu vrea, eu nu-l pun cu de-a sila să trăiască cu noi. Eu zic bogdaproste că satul îmi dă o bucată de pâine și o mână de ajutor”, zice resemnată femeia.

Trăiește din mila satului

Aliona, împreună cu fiul mai mare, muncește cu ziua la oamenii din sat. Un vecin îi mai dă niște cartofi, altul niște lemne pentru casă și viața merge înainte, precum spune chiar ea.

Primarul satului Buda susține că primăria i-a acordat Alionei 2.500 de lei pentru foile de ardezie, iar când a fost reparată clădirea primăriei, i-au dat ușile și geamurile vechi, care erau într-o stare bună. „La momentul actual, oamenii din sat o ajută la construcția și lipitul casei, dacă aceasta poate fi numită casă”, zice primarul.

„Dumnezeu e mare”

Asta repetă Aliona când o întrebi cum a ajuns să fie alungată din casa ei. Zice că ea stă pe la vecini cu patru copii în brațe și n-are un acoperiș deasupra capului din cauza celor din „clanul Alla” din sat. Ea se teme să vorbească prea multe despre ei, fiindu-i frică că o vor ucide. „Au venit la mine și mi-au spus că mă bagă în portbagajul mașinii și mă duc în pădure să mă spânzure, dacă mai spun ceva cuiva. Copiii mei se tem să se iasă în sat...”, ne-a șoptit ea.

Am decis să-l contactăm și pe unul dintre membrii clanului învinuit. La rugămintea lui, nu-i vom divulga numele, însă ne-a spus că neînțelegerea dintre Aliona și cei care au alungat-o din casă - de altfel, sunt rude - a pornit de la un furt, făcut de băiatul mai mare al Alionei. „Nimeni n-a alungat-o pe Aliona din casă, deși ea trebuia să plătească 400 de dolari. A dat doar 2000 de lei, care, ulterior, i-au fost întorși. Ea nu mai vrea să stea acolo, urmărind prin această metodă să atragă bani de la primărie și să denigreze numele familiei Alla”, ne-a mărturisit sursa.

Conform spuselor sursei, satul Buda ascunde probleme mult mai grave decât casa Alionei - o filieră de trafic de copii minori, care sunt trimiși la Moscova, și „un centru micuț de droguri”... ■

Listele lungi de așteptare la medici

(RADIO EUROPA LIBERĂ, 12.09.2011)

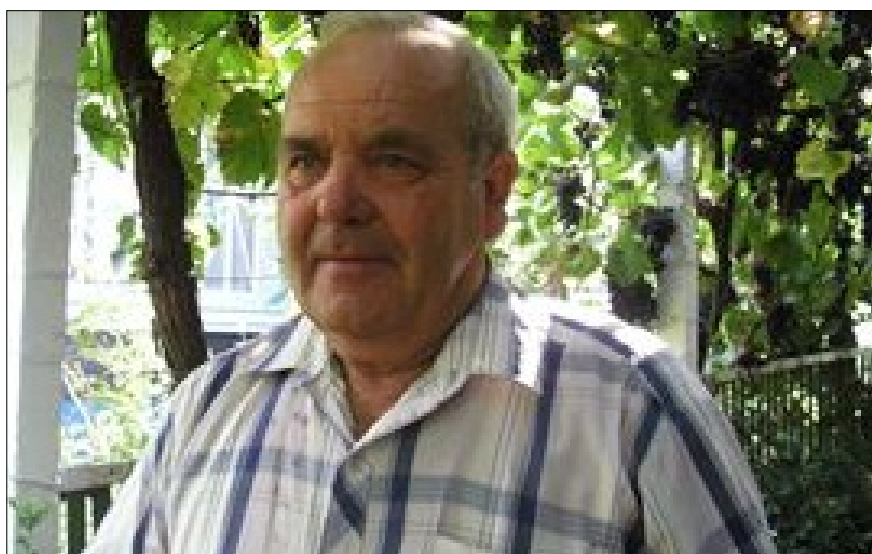
Sute de pacienți așteaptă luni sau chiar ani la rând să intre într-un program terapeutic pentru anumite intervenții chirurgicale planificate.

.....
CORNELIA COZONAC

Introdus în urmă cu nouă ani, sistemul de medicină prin asigurare nu acoperă necesitățile reale ale pacienților. Acest lucru îl știe oricine a avut o maladie mai complicată. În aceste condiții persoanele care nu au cu ce plăti diferența se văd silit să renunțe la serviciile de care au nevoie sau să aștepte până le vine rândul să beneficieze de gratuități și înlesniri.

Statisticile medicale arată că sute de pacienți așteaptă luni în șir sau chiar ani la rând să intre într-un program terapeutic pentru anumite intervenții chirurgicale planificate. Listele de așteptare, lungi până la câțiva ani, se formează în cazul intervențiilor costisitoare, cum ar fi endoprotezarea traumatologică și ortopedică, cataracta sau a unor intervenții pe cord.

Dintr-o astfel de categorie de pa-

Petru Bogonovschi

cienți face parte și Petru Bogonovschi din satul Bălășești, raionul Sângerei. Acum o lună doctorii l-au diagnosticat cu artroză la un genunchi. Soluția prescrisă de medici este protezarea piciorului problemă. Numai că până va ajunge pe masa de operații va trebui să aștepte cel puțin un an și jumătate. Problema sa de sănătate poate fi soluționată și într-un timp foarte scurt, însă trebuie să achite integral costul intervenției și al protezei, care se ridică la câteva zeci de mii de lei, sumă pe care Pe-

tru Bogonovschi nu o are, pentru că este pensionar.

Petru Bogonovschi: „Mi-au spus să aștept un an și jumătate, da eu le-am spus că nu știu dacă rezist până atunci, că mă simt rău, deoarece nu pot să calc cu acest picior. Da fără rând trebuie să plătesc vreo 80 de mii de lei. Am muncit 43 de ani pentru norod, ca oamenilor din sat să le fie mai bine și am ajuns acum, când am și eu o problemă de sănătate să aștept un an și jumătate. În lista în care m-au înscris eram al 667-lea....”

Directorul Casei Naționale pentru Asigurări în Medicină, Mircea Buga, spune că listele de așteptare în cazul unor intervenții costisitoare se formează din cauza insuficienței de fonduri alocate din bugetul pentru sănătate. Aceste liste de așteptare însă sunt mult mai mici decât în alte țări, spune Mircea Buga:

„Noi vorbim de alocații limitate care există în sistemul de sănătate și nu trebuie să spunem că putem acoperi instantaneu toate serviciile planificate. Noi acoperim instantaneu serviciile de urgență, serviciile de naștere, toate serviciile care necesită o intervenție imediată. În rest, serviciile planificate au o listă de așteptare. Noi avem alocații pentru o persoană de 100 dolari pe an pe țară. În Europa aceste alocații sunt de 3-4 mii de euro pentru o persoană. De aceea noi avem liste de așteptare. Asta se referă nu numai la endoprotezare, dar și la cardiocirurgie, cazuri de cataractă în care există o listă de așteptare mai mare. Pacienții trebuie să înțeleagă că noi avem fonduri anual de exemplu pentru 1000 de pacienți sau pentru 1500, în funcție de maladie, care se contractează se-

Mircea Buga

parat de către instituția medicală. Pentru aceste intervenții ei primesc bani. Și pentru aceste intervenții ei întocmesc o listă conform regulamentului aprobat de Ministerul Sănătății în care sunt incluși pacienții, care primii pleacă și se operează din contul poliței de asigurare”.

Unii doctori cu care am discutat spun că listele lungi de așteptare se formează din cauză că în instituțiile

medicale se fac multe intervenții contra plată și din această cauză rândul celor care așteaptă să fie operați din contul poliței de asigurare medicală aproape că nu se mișcă. Directorul CNAM spune însă că intervențiile cu plată se fac la decizia instituției medicale, însă pacientul trebuie să fie informat despre toate drepturile sale:

Mircea Buga: „Eventual, dacă pacienții nu doresc să aștepte lista, este dorința acestui pacient, aici vorbim de dreptul lui, de acordul informat, pacientul trebuie să fie informat că există o asemenea listă de așteptare de 3-6 luni și să fie informat că în cazul în care dorește o intervenție acum, ea poate fi făcută supraplan de instituția medicală din contul personal al pacientului. Asta e bine să știe cetățenii, pentru că necunoașterea până la urmă poate duce și la corupție”.

Un studiu al Organizației pentru Drepturile Omului CREDO sugerează autorităților medicale din Moldova să preia cât de curând modele europene de protecție a pacienților care împiedică orice discriminări. Bunele intenții ar trebui să aibă și o finanțare pe potrivă, în funcție de bugetul de stat și de veniturile populației. ■

„Când ești bun, nu contează de ce etnie ești”

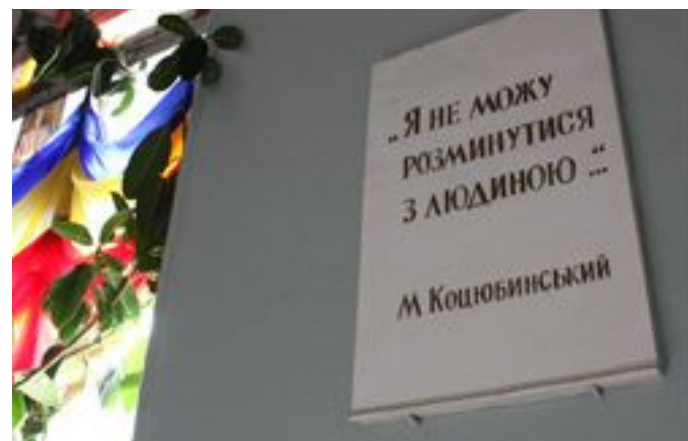
(RADIO EUROPA LIBERĂ, 01.09.2011)

Cu microfonul Europei Libere, la liceul bilingv ruso-ucrainean „Mihailo Koțiubinski” din Chișinău.

Ambițiile școlare ale părinților din Chișinău trec și pe la liceul ruso-ucrainean „Mihailo Koțiubinski”, care le dă copiilor șansa de a învăța perfect cel puțin trei limbi. Iar, paradoxal, pentru tineri nemoldoveni, această școală pare să fie șansa de a învăța fluent românește.

LILIANA BARBĂROȘIE

Firma instalată de asupra intrării principale ne anunță că sîntem oaspeții liceului rus-ucrainean, care își are sediul pe strada M. Eminescu, în una din clădirile proiectate de celebrul arhitect al Chișinăului de la mijlocul secolului XIX, Alexandr Bernardazzi. Copiii care au fost înscriși în clasa întâi urmează să afle cine a fost arhitectul Bernardazzi, dar și Mihailo Koțiubinski. Părinții lor sînt însă foarte mîndri că au ales această instituție.

Natalia Andreev (stânga)

Asta îmi spune și Natalia Andreev, mămica uneia dintre elevele de clasă întâi.

Europa Liberă: Sunteți ucraineană?

Natalia Andreev: Nu, moldoveancă. Iar soțul este rus. Dar am dat fetița în clasă ucraineană. Vrem să crească bogată spiritual.

Europa Liberă: Să vorbim românește atunci. Și cum, ați dat copilul în clasă ucraineană acum, când majoritatea alolingvilor caută școli de limbă română?

Natalia Andreev: Da. Eu am motivele mele. Am lucrat profesora în liceul acesta și știu că aici sunt cei mai buni profesori din oraș. Când ești bun, nu contează de ce etnie ești. Da limba română o cultivăm, o învățăm și cred că copilul o să știe bine și româna. Mai mult ca atât am să vă spun. Până acum fetița a mers la o grădiniță evreiască.”

Iurii Marincenco

Iurii Marincenco, un elev cu care am discutat mai târziu, îmi spune și el că la liceul Koțiubinski ai cele mai bune șanse să înveți româna. Iurii este în clasa a IX și provine dintr-o familie de ruși. Dar iată cum știe să-și exprime gândurile în limba română:

„La noi profesorii sunt foarte deștepți și știu bine românește. Când explică ei, totul este pe înțelesul nostru. Eu personal vorbesc și în viața de zi cu zi românește. Pentru că cel mai bun prieten al meu este moldovean. Vorbim cu el și rusește, și românește.”

Profesoara **Lidia Vlas**, cea care îl învață româna pe Iurii, spune că în discuțiile publice de regulă se invocă programele imperfecte și lipsa mediului de comunicare, ceea ce i se pare cel puțin contraproductiv.

„Copilul are 12 ani la dispoziție. În acest timp se poate de învățat.”

De altfel, spune directoarea **Ala Hioara**, elevii săi pot fi numiți cu îndrăzneală poligloți. Pentru că la absolvire cunosc în mod obligatoriu 5 limbi – rusa, ucraineana, româna, franceza și engleza. E tocmai o încercare de punere în practică a conceptelor de multiculturalism sau toleranță. Și de a le pregăti totodată un viitor profesional cât mai bun copiilor.

„Grație procesului de la Bologna, absolvenții noștri pot alege

Lidia Vlas

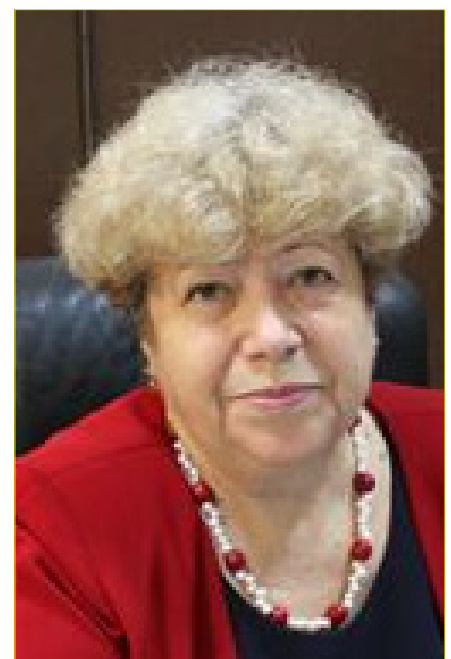
unde să meargă să învețe. Și ei merg în Rusia, Ucraina, Austria, Germania, America... Pur și simplu avem un colectiv foarte bun care mereu se dezvoltă. La noi nu se rețin prea mult cei ce nu vor să crească în profesie.”

Oricât ar părea de ciudat, există o oarecare armonie în viața celor 500 de elevi ce învață în acest liceu. Să auzi grai românesc sau ucrainesc este un lucru cât se poate de firesc aici. În timp ce discut cu directoarea în birou, un elev cu un buchet de flori în mâini își cere permisiunea să intre:

„Se poate?”

Ceea ce-i îngrijorează totuși pe profesori sunt lucruri lesne de auzit în oricare altă instituție, fie ea națională, fie de alolingvi:

„Faptul că unii nu doresc să învețe nici limbă, nici matematică. Nu vor să facă carte într-un cuvânt.” ■

Ala Hioara

„Cu ochii triști, privind spre viitor”

(ZIARUL DE GARDĂ, 08.09.2011)

Orfani sau abandonati, doar tutorii le mai sunt alături. 18 copii rămași fără îngrijire părintească, care au mers la școală în clasa întâi, au fost la o întrevvedere cu primarul capitalei. În ajun de an școlar, Primăria Chișinău a acordat câte trei mii de lei fiecăruia dintre acești copii.

OLGA BULAT

Oleg Chiseliov are șase ani și a mers pentru prima dată la școală în acest an. A avut emoții mari, de altfel ca și ceilalți copii. Bunica nu-l pierde din ochi. Ea mărturisește că-i este greu să-și amintească trecutul.

Părinții lui Oleg au decedat acum trei ani, în urma unui accident rutier. Zile în șir, băiețelul întreba de ce nu vine mama. Într-o zi, bunica, pentru că nu mai găsea răspunsuri, i-a spus că mama a fost luată în cer și se află împreună cu alți îngeri alături de Dumnezeu, supraveghindu-l și apărându-l de sus. Peste o perioadă de timp, a început să se ducă la mormântul părinților împreună cu bunica. Atunci a înțeles că nu-i va mai avea niciodată.

În prezent, Oleg locuiește împreună cu bunica sa Liuba, care face tot posibilul ca băiatului să nu-i lipsească nimic. „Îl cresc de la vârsta de 3 anișori. Nu ne este deloc ușor, dar fac tot posibilul ca copilul să nu simtă greutatea. Cea mai mare problemă sunt resursele financiare reduse. Deși este încă foarte mic, nepoțelul deja înțelege când i se spune că nu sunt bani pentru unele lucruri. El știe că aceștia sunt repartizați pentru pâinică, iar aceștia — pentru jucării», spune Liuba cu un zâmbet trist.

Deși mereu speră la ajutorul statului, Liuba și Oleg au învățat să se descurce singuri în viață, cu propriile puteri. Bunica recunoaște că-i este greu, dar spune că «oricum, copilul trebuie dat la școală, cu sau fără ajutorul cuiva». Ea mărturisește că Oleg i-a dat puteri să reziste tragediei care, într-o singură clipă, a șters pentru totdeauna fericirea de pe chipul ei. După atâția ani, ea refuză să vorbească despre cele întâmplate, subliniind doar că «este un subiect prea dureros».

Dorința de a fi alături de alți copii

Simion Alupoi, de asemenea, a pășit pentru prima dată pragul școlii în acest an. Spre deosebire de ceilalți copilași, care au în jur de șase ani, el are opt ani și jumătate. Deși e un băiat foarte activ, interesat de tot ce se întâmplă în jur, Simion vorbește greu și cu anumite deficiențe, nu poate să-și exprime coerent gândurile, deși încearcă s-o facă. Atunci când vrea să spună ceva, depune mult efort, concentrându-se la maximum, dar reușește cu greu. Atunci când toate eforturile sale sunt

Andrei Guțan și Olga Pavlov se află la centrul de plasament de tip familial „Small Group Homes”. Părinții lor i-au abandonat. Dorința cea mai mare a acestor copii e să aibă o familie.

în van, Simion se supără, dă din mână și încearcă să atragă atenția mulțimii prin câteva strigăte scurte, pline de disperare.

Mama lui este în viață, dar foarte bolnavă. Ea are schizofrenie în stare avansată. Femeia nu-și recunoaște copilul. Îl respinge, spunând că nu este al ei. «L-am luat de la maternitate că era frumușel și-mi părea rău să-l las, își amintește bunica. Când am venit acasă, însă, am înțeles că boala i s-a transmis și micuțului, mama lui fiind bolnavă în timp ce era însărcinată». Din cauza bolii, Simion a rostit primele cuvinte mult mai târziu decât semenii săi. Imediat ce a început să vorbească, bunica sa Maria a decis să-l dea la școală, ca să poată comunica cu alți elevi, în speranța că odată cu ceilalți va evolua și el și «va avea posibilitatea să ducă o viață aproape normală».

Inițial, îl creșteau în doi pe micuț: bunelul și bunica. «Atunci era cât de cât mai ușor, spune Maria. Bunelul lucra și ne ajungea pentru pâine, lactate, uneori chiar și pentru dulciuri, dar acestea le aveam mai rar. De obicei, cumpărăm doar cele necesare. Acum, însă, am rămas doar noi doi și ne este foarte greu. Totuși, fac tot posibilul să nu simtă aceste greutăți.»

Vă rog să-mi găsiți o familie

Unii tutori au povestit cum au apărut acești copii în casa lor. Dacă unii își îngrijesc propriii nepoți, alții au luat în îngrijire copii străini, de care li s-a făcut milă. Tutorii susțin că, datorită acestor copii, ei înșiși se simt mult mai tineri și mai puternici. Copiii n-au ezitat, în semn de mulțumire, să recite poezii. Unii, cu această ocazie, s-au pregătit din timp, pentru alții a fost o dorință spontană, surprinzându-i și pe tutori, care au rămas mișcați de acest imbold neașteptat.

Andrei Guțan are șase ani și este sigur că se va face polițist când va crește. Deocamdată, însă, cea mai mare dorință a sa este să aibă o familie. În prezent, el se află la centrul de plasament de tip familial «Small

Group Homes» împreună cu frații săi. Părinții erau absolut indiferenți față de soarta copiilor lor. Îi încuia în casă pentru o lungă perioadă de timp, lăsându-i singuri. Aflând despre această situație, organul de tutelă și curatelă a decis că nu poate să lase copiii într-o asemenea situație.

Părinții au fost lipsiți de drepturi părintești, iar copiii au fost transferați mai întâi la o casă de copii, care, în scurt timp, a fost închisă, apoi la internatul din Leova, după care la o casă de copii de tip familial și, în sfârșit, la centrul de plasament. Timp de trei ani n-a fost nimeni să-i viziteze. Acest lucru, însă, nu-l descurajează pe Andrei. El este sigur că-și va găsi noi părinți, care-l vor îngriji și-i vor dărui dragostea lor: «Vă rog mult să-mi găsiți o familie».

Vreau să fiu mămică

Olga Pavlov este unul dintre copiii care locuiesc în același centru de plasament. Ea face parte dintr-o familie defavorizată. Fetița are două surori care se află la centru împreună cu ea. Bunica este unica persoană apropiată care mai vine să le viziteze. Deși Olga spune că-și amintește foarte bine de părinți, vorbește foarte detașat despre ei. Le spune fiecăruia pe nume și atât. Ea nu ține minte dacă s-a jucat vreodată cu părinții sau dacă au mângâiat-o cândva. Mama le-a abandonat și și-a întemeiat o altă familie, iar tatăl, într-o zi, a aruncat-o pe cea mai mare dintre fiice de la etajul cinci.

Olga recunoaște că are mare nevoie de o familie, «ca să ne ajute cât timp suntem mici, să ne țină și să ne păzească, iar când vom crește, îi vom ajuta noi». Între timp, Olga îmi șoptește la ureche cel mai mare vis al ei: «Vreau să fiu mămică și să am două fiice: Cristinuța și Magdalena. O să fiu mereu alături de ele și n-o să le părăsesc niciodată».

Ana Gobjilă, manager la Centrul de plasament de tip familial «Small Group Homes», susține că aici se află, în primul rând, copiii abandonați de părinți. Lucrătorii

Simion Alupo are opt ani și jumătate. A început să vorbească de curând. La 1 septembrie, va merge în clasa întâi.

centrului îi ajută să însușească abilitățile elementare de autodeservire și de comportament în societate pentru a-i putea integra în familii bune. «Muncim pentru a-i ajuta pe copii să-și respecte propria personalitate și a celor din jur», spune Ana Gobjilă. Ea susține că prin activitatea angajaților instituției li se oferă «părinților șansa să-și reorganizeze viața familială». Astfel, prin Centrul de plasament de tip familial «Small Group Homes» au trecut mai mult de 100 de copii, majoritatea fiind reintegrați în familia lor biologică.

Conform deciziei fondului municipal de rezervă, fiecăruia dintre acești copii i se alocă trei mii de lei, pentru a i se putea achiziționa cele necesare pentru școală. În municipiul Chișinău sunt peste 800 de copii orfani, ocrotiți prin tutelă sau curatelă. ■

Mamă la 16 ani.

ANALIZĂ INFO-PRIM NEO

Din 2006 până în 2010, 346 de adolescente sub 16 ani au devenit mame. Numărul real al minorelor care au rămas însărcinate este însă mult mai mare decât cel reflectat de statisticile oficiale.

MARIANA GALBEN, INFO-PRIM NEO

„În realitatea actuală a societății moldovenești, unde avem o mulțime de clinici private, avem corupție la tot pasul și avem părinți care sunt gata să-și mutilizeze copiele numai ca să „scape de rușine”, nu vom

putea cunoaște numărul concret al minorelor care au rămas însărcinate și care, fie au dorit singure, fie au fost obligate, au avortat”, a spus psihologul Centrului de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane și potențiale victime, Lilia Gorceac.

Raportul Situația Copiilor Lumii, dat publicității de către UNICEF în acest an, arată că în 2009, circa 3000 de adolescente au rămas însărcinate. Totodată, fiecare al zecelea avort în 2009 a fost făcut de o adolescentă de 15-19 ani.

Potrivit psihologului Lilia Corceac, majoritatea tinerilor din Republica Moldova nu au cunoștințe elementare despre siguranța sexuală. Tinerii nu știu ce înseamnă viol, incest, molestare sexuală, nu cunosc

ce efecte pot avea jocurile sexuale. Există cazuri când fetele se miră că au rămas însărcinate după un singur raport sexual.

Galina Leșco, medic ginecolog-obstetrician la Centrul pentru tineri „Neovita”, spune că la Centru se adresează mame cu adolescente însărcinate, care afirmă că și iubesc copilul și fac totul pentru bunăstarea lui, dar cer: „Țăiați-o, faceți tot ce trebuie, numai scoateți rușinea aceasta de pe capul nostru ca să nu afle nimeni!”.

„Pentru copil și așa este o tragedie ce i s-a întâmplat, iar dacă nici susținere din partea familiei nu mai are, fata nu mai știe ce să facă. Cât de bizar ar părea, dar comunicarea cu tatăl oferă mult mai bine fetelor decât discuțiile doar cu mama. Având relații prietenoase cu tatăl, fetele au sentimentul de protecție și nu caută afecțiune de alt gen din partea altor bărbați”, susține Galina Leșco.

În Moldova minorele care nasc, dar și alte categorii de femei care se află în riscul de a abandona nou-născuții pot fi ajutate la unul din cele 6 centre maternale din republică. Centrele au fost deschise cu sprijinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, iar acum se află în subordinea autorităților publice locale.

În cazul copiilor născuți de minore mai apare o problemă - tutela. Așa cum și mama este tutelată de către cineva până la 18 ani, apare întrebarea: cine ar putea să fie tutorele nou-născutului.

Galina Leșco spune că, de obicei, fetele minore rămân însărcinate după o relație cu băieți mai mari, în majoritatea cazurilor deja majori, și acești băieți pot fi condamnați la privațiune de libertate pentru raporturi sexuale cu minore.

Tinerii nu cunosc legislația și ce riscă întreținând raporturi sexuale cu minore, iar fetele nu cunosc metodele de protecție pentru a evita sarcinile nedorite și bolile sexual transmisibile.

Moldova - cea mai mică vârstă medie raportată la prima naștere

Potrivit Raportului Situația Copiilor Lumii 2011, printre statele sud-europene, central-europene și CSI în Moldova este cea mai mică vârstă medie raportată la prima naștere (22,5 ani), deși aceasta este în creștere în ultimii 10 ani. De asemenea, Moldova are o rată a natalității înaltă într-o categorie specifică de vârstă: 15-19 ani, care constituie 28,7 cazuri la 1000 de noi-născuți vii.

„În cei doi ani de când activează centrul nostru am avut la evidență 11 minore însărcinate. Dintre acestea doar 2 au ales să nască, celelalte au dorit să întrerupă sarcina. Toate 11 fac parte din familii social-vulnerabile, cu probleme de educație și sunt din localități rurale”, a declarat coordonatorul Centrului psihosocial de zi, Nadejda Mocanu.

Galina Leșco, de la Centrul prietenos tinerilor „Neovita”, confirmă că fenomenul mamelor minore nu este în creștere în Moldova și nu se atestă un număr mai mare al cazurilor de sarcini la adolescente ca în alți ani, dar că există totuși un număr constant și sunt necesare măsuri

pentru prevenirea apariției altor cazuri de acest gen.

„La noi se întâmplă lucruri neplăcute, dacă într-o localitate se află că o adolescentă a rămas însărcinată, ea este exmatriculată din școală pentru a evita problemele și explicațiile cu autoritățile. Îndată începe educația sexuală intensivă, fetele sunt duse forțat la controlul ginecologic, unde este atestat faptul dacă mai sunt virgine sau deja au întreținut relații sexuale. Or, aceasta este greșit. Nu poți evita sarcinile la adolescente prin efectuarea controalelor forțate atunci când o colegă a rămas gravidă”, a spus ginecolog-obstetrician.

Tinerii informați sunt mai protejați

Doar jumătate dintre tinerii cu vârsta de 15-18 ani, care au completat chestionarul UNICEF, au indicat că au discutat cu părinții subiecte ce țin de dezvoltarea sexuală și doar o treime au fost informați despre prevenția infecțiilor sexual transmisibile. „Această situație indică necesitatea introducerii unui curs de deprinderi de viață și de educație pentru sănătate în școli, care în prezent, în mare parte, lipsește”, se concluzionează în raport.

În localitățile rurale tinerii au acces la informație despre viața sexuală mult mai puțin decât cei din orașe. „Tinerii din Republica Moldova nu au cunoștințe de bază despre viața sexuală și efectele care apar dacă fac sex neprotejat. Un curs de instruire despre viața de familie ar fi binevenit pentru societatea noastră, deoarece ignoranța creează probleme. Totodată, cei de la putere sau chiar Biserica preferă să avem o societate neinformată, deoarece un om informat este puternic, nu mai poate fi manipulat după bunul plac al altcuiva”, a menționat Galina Leșco de la Centrul „Neovita”.

Experta mai spune că tinerii din țară duc lipsă de atenție din partea părinților, mulți maturi se află la munci peste hotare și nu comunică destul cu copiii lor. Or trimițându-i bani, nu educi corect copilul. Vârsta adolescenței este una plină de provocări și pericole, anume la această vârstă comunicarea cu părinții este foarte importantă.

Liliana Gorceac, psihologul Centrului de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane și potențiale victime, are convingerea că un curs de educație sexuală ar proteja minorele de sarcini nedorite și transmiterea de boli venerice, ar oferi tinerilor informații importante despre începutul vieții sexuale și riscurile acesteia.

Conform Raportului Situația Copiilor Lumii 2011, vârsta medie a primei experiențe sexuale la tinerii din Moldova este de 16 ani. Debutul vieții sexuale este unul cu risc sporit deoarece doar 8,3% din tineri pot identifica corect căile de transmitere a infecțiilor cu transmitere sexuală și a virusului HIV.

Studiile în domeniu arată că tinerii ai căror părinți discută cu ei despre sex, tinerii care au și surse de informare adecvate, încep viața sexuală cu 1-2 ani mai târziu decât cei care nu sunt informați corect. Totodată aceștia sunt mai puțini supuși riscului de a contracta o boală sexual transmisibilă sau, în cazul fetelor, a rămânea însărcinate. ■

Свой дом защищает и... лечит

(SP 21.09.2011)

В этом году 17 человек с проблемами ментального характера обрели свой дом. Последние две из четырёх квартир открыли 9 сентября.

МАРИНА БЗОВАЯ

Министр труда, социальной защиты и семьи Валентина Булига посетила одну из квартир / Фото А. СУЗАНСКОГО

Таков итог внедрения социальной услуги «Защищённое жильё», предназначенной для лиц с психическими заболеваниями. Речь идёт о двух квартирах и двух домах в частном секторе, где проживают от трёх до пяти подопечных центра психического здоровья «Сомато». Суть этой программы в том, что люди с проблемами ментального характера учатся жить самостоятельно: совместно ведут хозяйство, совершают покупки и оплачивают коммунальные услуги. У большинства из них не было опыта жизни в обществе, в семье — они находились в интернатах.

На официальном открытии данной социальной услуги присутствовали представители всех причастных к этому проекту организаций и учреждений, а также министр труда и социальной защиты и семьи Валентина Булига.

Министр пожелала успехов и поблагодарила всех, кто работал над проектом. *«Это первый опыт в республике. Надеемся, что положительный опыт Бельц заимствуют органы управления других населённых пунктов. Желаем, чтобы они приезжали и знакомились с этой моделью и чтобы усилия по поддержке людей с особыми потребностями по-настоящему отвечали общим ожиданиям»*, — сказала Валентина Булига.

Представитель голландского партнёра проекта «Global Initiative Hilversum» Катя Ассоян отметила, что раньше собственное жильё считали только социальной проблемой, сейчас учитывают его медицинский аспект. *«Люди, если они безопасны, должны лечиться в сообществе»*, — сказала она. По её данным, в таком случае эффект от лечения гораздо выше, ведь свой дом — это чистота, безопасность, покой.

Затем гости отправились посмотреть сами квартиры. Условия проживания в них отвечают всем требованиям. *«Это как общежитие, только улучшенный вариант»*, — пояснила председатель ассоциации «Сомато» Жанна Кихай и добавила, что все жильцы должны подходить друг другу, а в случае затруднений могут обращаться к своим кураторам.

О том, что самостоятельная жизнь возможна, говорит тот факт, что жильцы первой квартиры,

открытой ещё в феврале, успешно справляются со всем.

Проект внедряется «Global Initiative Hilversum» (Голландия) и ассоциацией «Сомато» при финансовой поддержке Делегации Евросоюза в Молдове, «Mental Health Initiative Open Society Institute» (Венгрия) и бельцкой примарии. Жильё предоставил муниципалитет, отремонтировали и обустроили его за счёт партнёров. Из 295 тысяч евро бюджета программы около 220 тысяч евро выделила Делегация ЕС в Молдове.

По официальным данным, в Бельцах зарегистрировано более трёх тысяч людей с психическими заболеваниями, из них 200 детей и около 190 подростков. ■

Optimizarea lasă profesorii pensionari fără serviciu

(JURNAL DE CHIȘINĂU, 20.09.2011)

EDUCAȚIE // „Criza politică întârzie optimizarea învățământului”

Închiderea școlii din satul Hârbovăț, raionul Călărași, i-a lăsat pe unii profesori ajunși la pensie fără serviciu. În timp ce copiii afirmă că se simt bine în noua instituție de învățământ, cadrele didactice se plâng că au fost trimiși „să pască bobocii”. Autoritățile dau asigurări că îi vor ajuta să caute un loc de muncă. Deși au fost întreprinși pași concreți în implementarea proiectului educație de calitate în localitățile rurale, Ministerul Educației afirmă că proiectul optimizării ar putea întârzia în cazul în care vor avea loc alegeri anticipate.

trebuia să avem doi copii în clasa întâi. Ne dăm seama că e mai bine pentru copii să învețe într-o clasă cu mai mulți elevi, astfel se dezvoltă spiritul de competitivitate, dar noi am rămas fără serviciu”, se tânguiește Cecan.

MARINA LIȚA

„Credeam că vin copiii înapoi la noi în școală”, ne întâmpină Parascovia Cecan, directoarea școlii din satul Hârbovăț, raionul Călărași. „Anul acesta, clopoțelul nu a anunțat începerea lecțiilor, pentru că a fost închisă școala, iar elevii, transportați la liceul din Hârjăuca”, spune Cecan.

Doi copii în clasa întâi

În instituția în care cu trei luni în urmă se auzeau voci de copii acum bate vântul. Numai trei cadre didactice, care sunt la pensie, fac ordine în acte. La intrare, într-un colț, un spălător la care elevii își spălau mâinile așteaptă să fie folosit. Băncile din puținele clase din instituție stau cuminti în speranța că vor fi ocupate de elevii din ciclul primar. „E adevărat că numărul copiilor în clase este în scădere, dar trebuia păstrată școala primară. Nu știu cine i-a sfătuit pe părinți să-și dea micuții din ciclul primar la liceul din Hârjăuca”, spune indignată Valentina, profesoară de clasele primare.

Potrivit directoarei, inițial se vorbea că elevii vor învăța în Onișcani, care se află mai aproape. „Părinții însă au cerut ca elevii să fie transportați la Hârjăuca, pentru că drumul este mai bun”, adaugă Andrei Ciubotaru, șeful Direcției Generale Învățământ Tineret și Sport Călărași (DGÎTS).

Directoarea școlii din Hârbovăț menționează că anul acesta sunt cu 13 copii mai puțini în școală. „Anul viitor

Profesorii pensionari, la păscut bobocii

„Mi s-a spus să iau bețișorul și să mă duc să pasc bobocii. Acesta este rolul profesorilor ajunși la pensie?”, se întreabă Iulia Guzic, profesoară de limba și literatura română. „Directorul școlii din Onișcani zicea că mă ia pe mine să lucrez acolo, însă a fost angajată o profesoară de clasele primare care a terminat și facultatea de litere. E umilitor pentru un fost profesor să-și caute de lucru, parcă ai umbla cu cerșitul”, susține Guzic.

Pe de altă parte, șeful DGÎTS a dat asigurări că aceștia vor avea unde lucra. „Săptămâna viitoare vom rezolva și această problemă”, afirmă Andrei Ciubotaru.

În timp ce profesorii se plâng că s-a închis școala, părinții din Hârbovăț nu par deranjați. „Ar fi fost mai bine să fie școală în sat, dar în aceste condiții, am ales ca fata mea să învețe la Hârjăuca. De două săptămâni se duce cu microbuzul în fiecare dimineață și mi-a spus că îi place mai mult acolo. Sunt mai mulți copii în clasă, sala de informatică e dotată cu computere noi. Am înțeles că vor fi hrăniți toți elevii. Mă gândesc la binele copilului meu, pentru el e mai bine să învețe la Hârjăuca”, susține Zinaida.

E mai bine la școala nouă

Eugen, tată a doi copii, nu este mulțumit de această decizie. „Majoritatea părinților au hotărât să-și dea

copiii la Hârjăuca, nu am avut de ales”, spune trist părintele. „Din păcate, sunt din ce în ce mai puțini copii în sat. Oamenii pleacă fie la Călărași, fie peste hotare în căutarea unui trai mai bun. Dacă ne închid școala, nu vom mai avea niciun motiv să stăm în sat și vom pleca”, oftează bărbatul.

Elevii din Hârbovăț susțin că sunt mulțumiți că au trecut la liceul din Hârjăuca. „Îmi place mai mult aici pentru că suntem mai mulți în clasă. Nu trebuie să facem orele cu elevii din clasele mai mari. Avem bănci frumoase”, ne spune Serafima, elevă în clasa a II-a.

Xenia din clasa a IX spune că nu i-a fost greu să se adapteze în noua școală. „Avem computere mai bune, clasele sunt mari. Colegii de clasă sunt veniți și ei aici din satele din vecinătate, de aceea ne înțelegem bine. La anul, când voi termina școala, voi continua să învăț la liceu ca să am timp să mă gândesc ce vreau să fac mai departe”, afirmă tânăra care-și potrivește geanta pe umăr și se grăbește să urce în microbuz.

Profesorii care au venit cu elevii în liceu nu împărtășesc entuziasmul copiilor. „Fie pâinea cât de rea, tot mai bună-n casa ta”, parafrizează Petru Frunză, profesor de muzică. „Ne simțim ca în musafirie. Sper să reușim să ne acomodăm și noi, așa cum au făcut-o copiii”, opinează Frunză.

Alegerile stopează reforma educației

Veaceslav Sorochin, directorul liceului din Hârjăuca, spune că elevii au adus cu ei 350 mii de lei. „Banii vor fi folosiți la modernizarea instituției de învățământ. Deja au fost schimbate ferestrele, au fost achiziționate computere noi. Duminică (18 septembrie – n.a.) vom organiza pentru copii o excursie. Avem autobuzul școlii și putem să ne deplasăm atunci când vrem”, susține Sorochin. „Cu banii veniți vom procura materiale didactice”, afirmă directorul.

Acesta a menționat că în liceu își fac studiile copii din patru localități. „În total, avem 307 copii din satele Mândra, Hârbovăț, Hârjăuca și Leordoiaia. Până în acest an, aici a fost școală medie cu predare în limba rusă, iar în acest an instituția a fost transformată în

liceu român-rus. Încă mai persistă anunțurile în limba rusă, dar în cel mai scurt timp vom face și aceste modificări”, asigură directorul liceului.

Iurie Vârlan, consultant în comunicare în cadrul Ministerului Educației (ME), susține că în raionul Călărași proiectul optimizării educației este implementat cu succes. „S-a reușit, până la 1 septembrie, asigurarea copiilor cu mijloc de transport, care îi transportă la școala de circumscripție. Copiii au fost asigurați cu manuale și tot ce este necesar pentru a avea o educație de calitate”, afirmă expertul. „Sper să nu fie alegeri anticipate, deoarece în acest caz reforma se va opri”, susține Vârlan.

Mihail Șleahțișchi, ministrul Educației, a menționat în acest sens: „Din păcate, campania electorală din acest an a avut un impact negativ asupra mersului normal al reformei. Ne-a aruncat cu aproximativ jumătate de an în urmă. Oficialii se bat pentru funcții și nimeni nu se apucă de făcut schimbări”, menționează Șleahțișchi. ■